

Svensk sjuksköterskeförening är sjuksköterskornas professionella organisation. Vi arbetar för sjuksköterskans professionella utveckling och en god omvårdnad för patientens, vårdens och hela samhällets bästa. Alla legitimerade sjuksköterskor och sjuksköterskestuderande kan bli medlemmar.

swenurse.se

Remissvar diarienummer S2021/04713

Svensk sjuksköterskeförening 12/34/21

Till Socialdepartementet s.remissvar@regeringskansliet.se

Ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter och förenklad behörighetskontroll inom vården (SOU 2021:39).

Svensk sjuksköterskeförening har med intresse läst remissen ”Ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter och förenklad behörighetskontroll inom vården (SOU 2021:39)”.

Föreningen ställer sig i sak positiv till utredningen och anser att det finns behov att underlätta kommunikationen mellan huvudmännen och att ett förverkligande av visionen om en sammanhållen journal och delande av information.

Dock har Svensk sjuksköterskeförening allvarliga invändningar mot delar av förslaget. Föreningens synpunkter på remissen bygger i hög grad på integritetskränkande aspekter. Föreningen anser att det liggande förslaget inte beaktar alla risker och inte heller tar höjd för tillkommande kostnader. Därför kan föreningen inte ställa sig bakom förslaget.

Förslaget har bitvis fastnat i detaljer och hoppar över de stora frågorna om säkerhet, användbarhet, etik, integritet och ökad arbetsbelastning.

Sammanfattning synpunkter

- Det liggande förslaget innebär en ökad arbetsbörda på sjuksköterskor inom äldre vården och primärvården då patienter, omsorgstagare och anhöriga kommer ha många frågor. Detta behöver beaktas.
- Förslaget saknar ekonomisk konsekvensanalys.
- Förslaget brister i analysen av integritet för vårdmottagare.
- I förslaget skriver man att en kontrollerande anhörig ändå kan komma åt de uppgifter den anhöriga vill åt, och därmed släpper man integritetsdiskussionen, ett orimligt resonemang. Svensk sjuksköterskeförening anser inte att detta på något sätt kan betraktas som patientsäkert.
- Förslaget brister i analys av integritet för vårdpersonal.
- Att kontrollera legitimation är helt och hållet en arbetsgivaruppgift, möjligheten ska inte finnas för allmänheten. Vårdyrket är tillräckligt utsatt utan att patienter och anhöriga ska ha tillgång till personuppgifter inklusive personnummer.

Utlåtande

Ombuds elektroniska tillgång till vård- och omsorgsuppgifter

Adress
Baldersgatan 1
114 27 Stockholm

Telefon
08 - 412 24 00

Hemsida
swenurse.se

E-post
info@swenurse.se

Org.nummer
F-802002-9842

Kap 6

Förslag: Utredningen föreslår att vård- och omsorgsgivare, med patientens eller omsorgsmottagarens medgivande, ska få ge andra fysiska personer (ombud) elektronisk tillgång till patientuppgifter och sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation. I fråga om omsorgsmottagare handlar det om dokumentation av insatser för äldre och personer med funktionsnedsättningar.

Svar: Det finns en risk att annan fysisk person/ombud utnyttjar sin position. Det är av största vikt att dessa andra personer kontrolleras och verkligen har med saken att göra. Dessutom bör medgivandet förnyas minst 1 gång per år med ny konsekvensanalys. I förslaget listas nackdelar upp, men dessa förklarar man genast bort i nästa mening och påstår att nyttan överväger risken. I förslaget räcker det med att patienten sätter ett kryss i en ruta om att den godkänner ett ombud. På vilket sätt kan vårdpersonal då veta om detta skett frivilligt och om patienten de facto känner till vad hen gått med på? I förslaget skriver man att en kontrollerande anhörig ändå kan komma åt de uppgifter den anhöriga vill åt, och därmed släpper man integritetsdiskussionen, ett horribelt resonemang. Svensk sjuksköterskeförening anser inte att detta på något sätt kan betraktas som patientsäkert.

Förslag: "Syftet med att införa en möjlighet att låta någon annan ha elektronisk tillgång till patientuppgifter är, utifrån utredningens perspektiv, att kunna bistå i vården "här och nu". Tanken är inte att ge tillgång till patientjournaler som inte har något att göra med patientens nuvarande situation. En integritetsstärkande åtgärd för att minimera denna risk är att patienten ska kunna begränsa den elektroniska tillgången.

Svar: De grupper av patienter/omsorgstagare som diskuteras i detta förslag har ofta inte kapacitet, kunskap eller möjlighet att förstå och agera för en elektronisk begränsning. Det är därför ett förslag som riskerar att inte fungera. Bättre vore om vårdgivare per default såg till att information från dags datum är det som ingår.

Förslag: Även personer med nedsatt kognitiv förmåga ska ingå, trots att man i utredningen konstaterar att dessa inte kan ge informerat samtycke.

Svar: Föreningen ser inte att detta är rimligt såsom förslaget är utformat, man vill trots nedsatt förmåga hos patienten, lägga ansvaret för att ge samtycke och för att ta tillbaka samtycke hos patienten. Vårdgivare är den enda rimliga instansen att göra en sådan bedömning.

Den enskilde ska kunna ta tillbaka sitt medgivande. Det saknas en beskrivning hur hälso- och sjukvårdspersonal ska anmäla till vårdgivaren om de misstänker att patientens samtycke inte är av egen fri vilja eller inte kan lämna det.

Förslag: "... vårdgivaren kontrollerar att inte en och samma person har elektronisk tillgång till för många patienters uppgifter".

Svensk sjuksköterskeförening är sjuksköterskornas professionella organisation. Vi arbetar för sjuksköterskans professionella utveckling och en god omvårdnad för patientens, vårdens och hela samhällets bästa. Alla legitimerade sjuksköterskor och sjuksköterskestuderande kan bli medlemmar.

swenurse.se

Svar: Svensk sjuksköterskeförening saknar en tydlig beskrivning eller begränsning för annan fysisk person/ombud gällande antal patienter/omsorgstagare kan ha uppgiftsåtkomst till, nu står det endast att "inte för många" vilket är mycket otydligt.

Svensk sjuksköterskeförening ser ändå positivt på att möjliggöra ombuds elektroniska tillgång till patientuppgifter och sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation. Det förenklar för många brukare då de kan behöva hjälp av någon annan för att klara det praktiska kring sina vård- och omsorgsprocesser. Den nya bestämmelsen i patientdatalagen är frivillig för vårdgivaren. De som använder sig av den nya bestämmelsen i patientdatalagen kan få ökade krav på infrastruktur och informationssäkerhet, vilket kan öka kostnaderna.

HOSP-registret på internet

kap 7

Förslag: Det finns ett behov av att allmänheten på internet kan kontrollera om en person har en viss legitimation. Mot bakgrund av syftet med legitimering av hälso- och sjukvårdspersonal framstår det som motiverat att göra information om de registrerades behörighet tillgänglig.

Det finns också ett behov av att effektivisera Socialstyrelsens hantering av förfrågningar om uppgifter i HOSP-registret. En mer automatiserad hantering skulle underlätta för Socialstyrelsen, minska kostnaderna och bidra till en ökad patientsäkerhet.

Svar: Svensk sjuksköterskeförening motsätter sig bestämt detta förslag. Att kontrollera legitimation är helt och hållet och endast en arbetsgivaruppgift.

Föreningen ser risker med att förslaget kommer tolkas såsom att vårdpersonal måste ge ut sitt personnummer. Att avkräva vårdpersonal deras kompletta personnummer för kontroll är i hög grad integritetskränkande och kan få fatala konsekvenser. När en person har tillgång till någons hela personnummer har denna även tillgång till alla uppgifter som kan kopplas. Jämförelsen med fastighetsmäklare är absurd, dessa kommer sällan nära sina klienter och de klienterna kan oftast anses som friska rationella personer -vilket inte alltid är fallet när relationen är vårdande. Legitimerad personal riskerar att bli trakasserade, uthängda och förföljda av personer som anser sig felaktigt behandlade, eller av annan anledning. Personuppgifter riskerar att spridas offentligt. Vi opponerar oss mot detta, att det skulle förenkla Socialstyrelsens arbete är förståeligt men inte på bekostnad av den enskilda legitimerade vårdanställda individen.

Många inom professionen har dessutom skyddade personuppgifter, som redan idag tyvärr ibland läcker ut från Socialstyrelsen av misstag, med detta förslag finns risken att många utsetts för direkt fara.

7.3.3 Förslag: Det blir svårare att luras. "I och med möjligheten att enkelt och snabbt på internet kunna kontrollera en uppgift om att någon har en legitimation blir det svårare att

Svensk sjuksköterskeförening är sjuksköterskornas professionella organisation. Vi arbetar för sjuksköterskans professionella utveckling och en god omvårdnad för patientens, vårdens och hela samhällets bästa. Alla legitimerade sjuksköterskor och sjuksköterskestuderande kan bli medlemmar.

swenurse.se

oriktigt hävda att man har den behörighet som följer med en legitimation. Detta kan i sin tur avskräcka personer från att luras om sin behörighet. Även på så sätt kan patientsäkerheten och tilltron till legitimationssystemet stärkas”.

Svar: Om argumenten ovan stämmer, så säger detta implicit att det ska vara lätt att få tag på personnummer/samordningsnummer, vilket är skrämmande scenario för oss med legitimation, se ovan. Svensk sjuksköterskeförening önskar en analys över hur många som luras och säger att de har en legitimation och genom det får en anställning. Vi önskar även en analys av omsorgstagarnas förtroende för legitimerade yrken, vilket vi inte ser som lågt - tvärtom. Om det finns behov att stärka förtroendet för legitimerade yrken önskar vi se underlaget till detta.

7.4 Förslag: Att göra vissa uppgifter i HOSP-registret öppet tillgängliga på internet innebär en ökad spridning av personuppgifter och därmed risk för ett ökat integritetsintrång. Integritetsriskerna motverkas genom en integritetsstärkande utformning av regleringen, där såväl sökbegrepp som antalet personuppgifter i sökresultatet begränsas. Risken är acceptabel med hänsyn till hur viktigt det är med en säker identifiering av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal.

Svar: Argumentationen håller överhuvudtaget inte. När allmänhet har någons fulla personnummer kan de kopplas i andra register.

Förslag: ”En risk med det förslaget är att allmänhetens intresse för att ta reda på hälso- och sjukvårdspersonalens person- och samordningsnummer skulle kunna öka, dvs. att det leder till en ökad användning i samhället av sådana nummer. Den eventuellt ökade användningen är emellertid enligt utredningens bedömning klart motiverad med hänsyn till hur viktigt det är med en säker identifiering av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal (jämför 3 kap. 10 § dataskyddslagen).

Svar: Svensk sjuksköterskeförening motsätter sig bestämt detta förslag. Att kontrollera legitimation är helt och hållet en arbetsgivaruppgift.

För det fortsatta arbetet är det viktigt att professionen blir involverad redan i tidig fas, då sjuksköterskor är de som står i frontlinjen inom hälso- och sjukvård och besitter nödvändig sakkunskap.

2021-09-07

Oili Dahl

Ordförande Svensk sjuksköterskeförening

Föredragande handläggare

Johanna Ulfvarson

Sakkunnig

Svensk sjuksköterskeförening